



Buletin INFORMATIV

Anul XVIII • nr. 12 (211) • Decembrie • 2009

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE



Buletin INFORMATIV

Anul XVIII • nr. 12 (211) • Decembrie • 2009

Cuprins:

Valori de patrimoniu cultural imaterial

PATRIMONIUL CULTURAL IMATERIAL DIN ROMÂNIA

Lista elementelor reprezentative din domeniul

meșteșugurilor populare (V)*

Prelucrarea artistică a pietrei

(Dr. Corina MIHĂESCU, dr. Steluța PÂRÂU)

Cercetare aplicată

Elemente de multiculturalitate în Moldova de Nord. Patrimoniul

imaterial al județului Iași

Lipovenii din județul Iași (II)

(Dr. Iuliana BĂNCESCU)

Agenda ianuarie 2009

Proiecte culturale

Comunitatea de sași din județul Sibiu -

privită din perspectivă istorică și etnologică (III)

(Drd. Claudia LOTREAN)

Tradiții și obiceiuri pe malurile Prutului Inferior

(Anișoara STEGARU)

Ecouri

„Lerui, ler!”

(Prof. Constantin CÂRSTOIU)

In memoriam

Ioan Macrea - O legendă vie printre noi (II)

(Gabriela MILA)

Valori de patrimoniu cultural imaterial

PATRIMONIUL CULTURAL IMATERIAL DIN ROMÂNIA

Lista elementelor reprezentative din domeniul Meșteșugurilor populare* (V)

În anul 2008, Comisia națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial a elaborat, în conformitate cu prevederile Planului național de salvagardare, protejare și punere în valoare a patrimoniului cultural imaterial, prima parte a inventariului național de patrimoniu cultural imaterial, intitulată Patrimoniu cultural imaterial din România. Repertoriu I.

Pentru informarea specialiștilor din așezămintele culturale, continuăm publicarea unor extrase din volumul în curs de apariție. (N.R.)

PRELUCRAREA ARTISTICĂ A PIETREI

Tehnici: forare, tăiere, săpare, perforare, cioplire/sculptare, netezire, șlefuire, finisare.

Categorii funcționale:

Albinărit: știubeie.

Elemente arhitectonice: ancadrame de fereastră, balustrade, bănci cu spătare, chenare pentru uși și ferestre, coloane de susținere, fațade, fruntare la vatră, lespezi de piatră pentru pardosirea încăperilor (bisericii), mese de piatră, podete, poduri de piatră, portaluri, scocuri pentru canalizarea apei care se scurgea pe burlanele de la case, stâlpi pentru porți, stâlpi pentru pridvoarele caselor, trepte de scară.

Monumente, credințe, cult: cișmele, cruci de cimitir, cruci de drum, pisanii, prescurare, statuete, statui, vase de piatră pentru botez (cristelnițe).

Părți de instalații: colaci la fântâni, ghizduri de fântâni, jgheaburi pentru adăparea vitelor, linuri, pietre de moară, recipiente pentru zdrobitul semințelor.

Unelte: ciocane, ferecători, harpoane, lame de cuțit, măciuci șlefuite, pietre de ascuțit (cute, gresii), pisălog, răzuitoare, râșnițe, străpungătoare, topoare.

Unelte și obiecte pentru gospodărie și bucătărie: cutii, mojar, prichiciuri (prepchiciuri) de vatră, scrumiere, tăvi, tigăi, tipare de pictură pentru turnarea unor piese metalice de port și podoabe (ținte, cataramă, chei, cruci, broșe, bumbi, bolduri), tocile, trocuțe, țeste (țăste), vase de flori.

Ornamentica:

Însemne heraldice cu caracter de simbol

Motive avimorfe și zoomorfe cu valoare de simbol: acvilă, leu, scene de vânatoare ș.a.

Motive fitomorfe: flori, ramuri de stejar cu ghindă, vița de vie cu struguri, vrejuri vegetale.

Motive geometrice: cercul, linia frântă, punctele, semicercul, triunghiul.

Ornamente cu funcții simbolice: luna, pasărea suflet, pomul vieții, rozeta, soarele, steaua.

Personaje biblice: arhangheli, Duhul Sfânt, Fecioara Maria, Iisus Hristos răstignit.

CREAȚII ARTISTICE DIN STICLĂ

Tehnici de lucru, procedee: asamblare, brodat, cusut, pictură, țesut.

*N.R. Extras din volumul *Patrimoniul cultural imaterial din România*, lucrare în curs de apariție.

Categorii funcționale: mărgelile de sticlă aplicate prin tehnicile amintite pe diferite piese de port (brăie, cămăși, cepse, chimire, concieri, cununi, curele, pălării); podoabe - zgărdane (lătițare).

Credințe, cult: icoane pe sticlă: sticla sau glaja icoanelor pe sticlă = suportul pictural și strat protector al icoanelor pe sticlă; fabricată în „glăjerii” răspândite în întreaga arie românească, după o tehnologie veche și rudimentară.

Materii prime pentru obținerea sticlei: nisip cuarțos, piatră de var (sau marmură) și carbonat (sau sulfat) de sodiu.

Tehnici de lucru, procedee: amestecarea materiilor prime, topirea acestora, „suflarea” unor forme cilindrice, tăierea acestora de-a lungul generatoarei, întinderea plăcilor obținute pe cărămida de șamotă a unui cuptor încălzit, răcirea lentă, tragerea în foi a sticlei folosite ca suport al stratului de pictură (se făcea manual, pe piatră, de aceea ea includea adesea bule de gaze sau aer, care măreau farmecul icoanelor pe sticlă).

Tehnici de lucru, procedee pentru icoanele pe sticlă: 1. realizarea desenului pe dosul sticlei cu ajutorul șabloanelor desenate pe hârtie (izvoade, tipare); 2. urzeala compoziției (trasarea liniilor de contur cu tuș sau emulsii de tip tempera colorate cu negru de fum); 3. pictarea compoziției în culori tempera (emulsii obținute din clei, gălbenuș de ou, ulei de in, fiere de bou sau oțet); 4. aplicarea foiței de aur pentru redarea strălucirii nimburilor; 5. ungerea stratului de culoare uscat cu terebentină pentru rezistența la umezeală.

Tematica picturii pe sticlă: simboluri ale lumii reale sau religioase conform credinței și obiceiurilor.

Subiecte predilecte ale icoanelor pe sticlă: figura Maicii Domnului și scene din viața sa, sfinții patronimici și sfinții protectori.

PRELUCRAREA ARTISTICĂ A CORNULUI ȘI OSULUI

Tehnici de lucru, procedee: înmuierea prin fierbere în apă a coarnelor și oaselor, afundarea lor în leșie fierbinte, tăierea în lung și în lat, crestarea, despicarea, fasonarea, incizarea, excizarea, întinderea, netezirea, perforarea, presarea, săparea cu dălțița, sculptarea, șlefuirea, trasarea modelelor cu compasul.

Categorii funcționale:

Ceremonialuri: cornul aplicat la măști, cornul apus la carul de nuntă.

Credințe: cruci, troițe.

Instrumente muzicale: fluier (cobuze, în Vrancea) din oase de pasăre.

Mobilier: cuiere, diverse suporturi.

Podoabe, jucării: amulete, brățări, broșe, cercei, jucării pentru copii, mărgelile, mânere pentru bastoane, podoabe pentru pungile de piele, tipare pentru turnat obiecte de podoabă.

Unelte de albinărit: bâncuri.

Unelte de pescuit: harpoane.

Unelte de vânătoare: cornuri de suflat, fluierașe pentru amăgit păsările, piese de arc, tocure (cornuri) de praf de pușcă, tocure pentru alice.

Unelte/obiecte pentru gospodărie, pentru uz personal și alte întrebuințări: ace din os, aplica, cârlige pentru agățat, cornuri pentru decorat vasele de lut, cornuri pentru depozitarea prafului de aur rezultat din spălarea nisipurilor aurifere, cute de ascuțit coasa, cutii pentru păstrarea leacurilor, lopățele pentru curățirea sabelor, mânere pentru bâte, mânere pentru scule de fier (cosoare, cutite), mânere pentru sule de fier, patine de gheață, piepteni de pieptănat părul, piepteni pentru ornamentat ceramica, prâsnele, schimbătoare de ițe, scule pentru curățat pipa, scule pentru curățat rănilor animalelor, solnițe portative sau solnițe de perete (sărărițe), sule, tocure pentru păstrat sarea, tuburi pentru păstrarea acelor, vârfuri ascuțite pentru coarnele furcilor de lemn, vârfuri de rășchitoare

Ornamentica: benzi oblice din linii incizate, brâuri incizate în formă de rețea, crenguța de brad stilizată, decor „în ochiuri” (cercul simplu și două cerculețe concentrice cu un punct la mijloc), gruparea de linii verticale și orizontale, linia frântă (dublă sau triplă), motive fitomorfe, zoomorfe, antropomorfe (compuse din triunghiuri isoscele cu „capete” din cercuri concentrice), rozeta simplă, cu raze curbate, simbolul solar, X-uri.

Valori/Funcții: pentru uz casnic/gospodăresc, valoare ceremonială (obiceiuri de naștere, nuntă, înmormântare), valoare decorativă.

**Dr. Corina MIHĂESCU
Dr. Steluța PÂRĂU**

Cercetare aplicată

Elemente de multiculturalitate în Moldova de Nord. Patrimoniul imaterial al județului Iași

Lipovenii din județul Iași (II)

Obiceiurile calendaristice ale lipovenilor sunt cele legate de sărbătorile ortodoxe, pe stil vechi.

Hramul

O zi importantă în calendarul fiecărei comunități o constituie cea a hramului bisericii. Cu acest prilej, doi-trei oameni adună bani și produse din sat și cumpără mâncare și băutură pentru hram. Se pregătește mâncare pentru întreaga comunitate: aperitive, ciorbă, pilaf cu friptură, dulciuri. Slujba este una deosebită, fiind oficiată, de multe ori, de mitropolit. Cei ce au contribuit la organizarea hramului rămân la masă, iar ceilalți petrec acasă.

Sfântul Vasile

La Sfântul Vasile nu se obișnuiește a se performa suita de obiceiuri de iarnă, ca la români. Se merge cu uratul în familie sau cu semănatul cu grâu (Târgu Frumos), se colindă la cei cu numele de Vasile (**Brătești**).

Comunitatea lipoveană are deosebită evlavie la această sărbătoare, ținând-o creștinește, „se spune că Sfântul Vasile, când o

fost în pustie și s-o rugat, irozii sau diavolul o venit și l-o ispitit... și spune că e păcat să-ți pui mască pe obraz și să faci în preajma Sfântului Vasile ce i-o făcut diavolul în spatele lui. Cum pot eu să-l sperii pe diavol cu chipul lui?”.

Bobotează

La Bobotează, preotul sfințește apa, care apoi este folosită la molitfa pentru copilul mic sau la sfințirea casei (**Focuri**). La Brătești, apa se sfințește în Ajun. Tot atunci se stropesc casa, curtea, animalele, păsările. Despre aghiazma mare oamenii cred că nu se strică, iar pe patul de moarte se iau trei înghițituri, în loc de împărțășanie.

După sfințirea apei, preotul umblă și stropește casele și oamenii. Întreabă: „Doamne, Iisuse Hristoase, aveți bunăvoința să ne primiți?”. Gospodarul răspunde: „Domnul să vă blagoslovească!”. Intră în casă, fac trei metanii, preotul stropind casa, însoțit de „cristiac”, iar dascălul cântă troparul Bobotezei.

Postul Mare

În prima săptămână a Postului Mare se postește aspru. Atunci e vremea, singura din an, când oamenii se spovedesc, iar bătrânii se închină și se împărțășesc sâmbăta. Seara și noaptea oamenii merg la slujbă în această perioadă. Bătrânii mănâncă doar seara, înainte de slujbă și după slujba de noapte. Mai demult se mânca ulei doar sâmbăta și duminica, iar în săptămâna în care se mergea la împărțășit, doar turte uscate pe cuptor stropite cu miere. La Lespezi, preotul umblă din casă în casă, pomenindu-i pe cei din familie și dându-le să sărute crucea.

Femeile cred că, dacă coc pasca în Vinerea Mare, aceasta se va lăsa și nu va ieși bună.

Paști

La Paști se aștern covoare, roată, în curtea bisericii. Preotul face slujbă și sfințește pasca și ouăle. Pasca lipovenească se face în trei rânduri de aluat simplu, cu cruce deasupra. Ouăle se sfințesc curățate de coajă. La Focuri se spune că e bine ca pasca să fie mâncată în primele două zile de Paști, deși oamenii spun că ea poate fi consumată până la Înălțare. În prima zi de Paști, la amiază, oamenii fac „panacidă” la câte un mormânt din neam. Pun pe mormânt un ou pentru săraci, iar familia se adună în jurul mormântului, mâncând și bând.

La **Târgu Frumos** am întâlnit o mâncare specială pentru Paște - *Halodnaia*, preparată din ouă sfințite și tăiate mărunt, ceapă verde, smântână și borș acru.

Rusalii

La Rusalii se așterne în biserică iarbă, cu miros de flori (Focuri).

Probajde

La Probajde se sfințesc fructele și e prima zi după înflorirea pomilor când femeile care au avortat au voie să mănânce mere și struguri.

Crăciun

La Crăciun, „cârdișoare” de copii colindă „Hristos rajdaița” (colindă bisericească). Uneori și preotul trece prin sat, colindând aceeași colindă. Se colindă și la casele care nu-i primesc pe colindători, zicându-se „Să fie de sufletul Domnului!”.

La Brătești, de Crăciun se face un fel special de mâncare, punându-se câte un rând de carne de porc și unul de castraveți murați, care apoi se dă la cuptor.

Aceste obiceiuri se adaugă celor preluate de la români, influență tot mai evidentă în ultima vreme. Obiceiurile lipovenilor mai au încă o notă specifică, făcând ca această etnie să se evidențieze între cele din zonă. Poate în ultimul ceas, dar cu siguranță nu prea târziu, lipovenii au început să se preocupe de zestrea lor ca etnie în zonă și de reperiile care le definesc identitatea.

Dr. Iuliana BĂNCESCU

*Agenda**

Alba

15 ianuarie – Alba Iulia

Expoziția de pictură „Eminescu - lacrimă și culoare”, expoziție organizată de clasa de pictură și design ambietal din cadrul Serviciului Școala de Arte a Centrului de Cultură „Augustin Bena”.

24 ianuarie – Alba Iulia

Spectacol folcloric susținut de ansamblurile de fanfară și de folclor din cadrul Centrului de Cultură „Augustin Bena”.

Argeș

29 ianuarie – Topoloveni

Colocvii cu personalul de specialitate din casele de cultură și centrele culturale din județ.

● **În această lună începe în tot județul completarea Chestionarului sociologic și etnografic „Starea culturii Argeșului în anii 2008-2010”.**

● **În vederea realizării lucrării „100 meșteri musceleni și argeșeni” de către Sorin Mazilescu se trece la identificarea și fișarea meșterilor populari în activitatea din arealul Argeș - Muscel.**

*N.R. Informațiile de la această rubrică sunt furnizate de centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale. Pentru confirmări, vă rugăm consultați organizatorii.

Bacău

16-17 ianuarie – Oituz

„Trecu...Luceafărul” – expoziții și spectacole artistice dedicate lui M. Eminescu.

24 ianuarie – Oituz

Spectacol dedicat Zilei Unirii.

Bihor

10 ianuarie – Băile Felix

Vernisajul expoziției de pictură și grafică a artiștilor plastici amatori din județ.

18 ianuarie – Săcuieni

Ziua culturii maghiare.

18 ianuarie – Săcuieni

Expoziția de artă populară și artă plastică.

24 ianuarie – Oradea, Aleșd, Beiuș, Marghita, Salonta, Ștei

Spectacole festive dedicate Zilei Unirii.

25 ianuarie – Ștei

„Varietăți bihorene” – concurs între formațiile artistice din localitățile: Beiuș, Budureasa, Chișcău, Cristiorul de Jos, Nucet, Pietroasa, Ștei și Vașcău.

25 ianuarie – Ștei

Expoziție de artă populară și artă plastică. Expun artiști plastici și creatori populari din localitățile: Beiuș, Budureasa, Chișcău, Cristiorul de Jos, Nucet, Pietroasa, Ștei și Vașcău.

Botoșani

15 ianuarie – Botoșani, Ipotești

„Zilele Eminescu – 2009”, cu participarea poetilor din Glodeni (Republica Moldova) și Ucraina.

15 ianuarie – Glodeni (Republica Moldova), Biblioteca Publică Raională „Vasile Coroban”

„Zilele Eminescu - 2009”, recital de poezie eminesciană.

Brăila

13 ianuarie – Brăila, Galeria Pod

Vernisajul expoziției de caricatură.

15 ianuarie – Brăila, Casa Tineretului

Spectacol festiv dedicat Zilei de 24 Ianuarie.

„Dor de Eminescu” – concert susținut de corurile Camerata, Armonia, Trison.

Caras-Severin

24 ianuarie – Reșița

„Unirea Principatelor” – spectacol folcloric susținut de formații tradiționale din Reșița și din județ.

30 ianuarie – Reșița

Seminarul „Căminul cultural sătesc - asumarea unor noi roluri în educație” – ce face parte dintr-un ciclu de seminarii interactive care urmăresc formarea managerială a referenților căminelor culturale din județ.

Constanța

5 ianuarie - Aliman, Floriile

● **Cercetare de teren privind obiceiurilor ce se practică în Ajunul Bobotezei (farmece, descântece, observații meteorologice și proorocirea viitorului).**

5-31 ianuarie – Constanța, Galeria „Amfora”

Salonul de iarnă - expoziție colectivă a Asociației Artiștilor Plastici „Amfora” .

15 ianuarie – Constanța, Galeria „Amfora”

„Eminesciana” – manifestări dedicate împlinirii a 159 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu din care fac parte: simpozionul „Multietnicitatea Dobrogei de Sud”, spectacole de muzică și poezie.

23 ianuarie – Constanța, Galeria „Amfora”

„Unirea” – manifestare literar-muzicală menită a sublinia însemnătatea istorică a Unirii de la 1859.

29 ianuarie – Ovidiu, Centrul Cultural

„Zilele culturii tradiționale” – consfătuire metodică cu animatorii culturali din zona II, pe tema: „Alcătuirea programului de activități și modalități de organizare a acțiunilor culturale în spiritul legislației specifice în vigoare” (O.U.G. 118/2006 – Legea 357/2007 și 143/2007).

Covasna12-13 – ianuarie – Arcuș, Centrul Cultural „Arcuș”

Întâlnirea membrilor Asociației Naționale a Centrelor de Cultură.

Galati8 ianuarie – Galați

- Festivitatea de acordare a „Premiilor revistei *Dunărea de Jos*”.
- Joi, 8 ianuarie se lansează nr. 83 al revistei „Dunărea de Jos”, editată de Centrul Cultural „Dunărea de Jos”.

15 ianuarie – Galați

„Omagiul lui Eminescu” – manifestări muzical-literare.

23 ianuarie – Galați

Salonul de iarnă al artei fotografice.

23 ianuarie – Galați

Vernisajul expoziției de artă plastică având ca tematică „Unirea”.

24 ianuarie – Braniștea

Manifestări dedicate Zilei Școlii „Unirea” din localitate.

30 ianuarie – Galați

Concert filantropic susținut de formațiile Centrului Cultural „Dunărea de Jos”.

Giurgiu4 ianuarie – Giurgiu

Spectacol artistic și vernisajul expoziției de pictură, dedicate Unirii.

28 ianuarie – Giurgiu

Întâlnire metodică cu referenții căminelor culturale și responsabili culturali din localitățile județului.

- Cercetarea obiceiurilor de șezători din satele vlăscene.

Gorj14-15 ianuarie – Târgu Jiu

„Eminesciana” – complex de manifestări culturale închinat poetului național.

24 ianuarie – Târgu Jiu

Spectacolul literar-muzical evocator „Pururi uniți sub tricolor”, dedicat Unirii Principatelor.

29 ianuarie – Târgu Jiu

„Strategii și politici culturale în Gorj” – seminar metodic cu participarea directorilor așezămintelor culturale din județ.

Harghita5-19 ianuarie – Miercurea Ciuc

Serate de dans renașcentist, inclusiv audii și prelegere.

12-26 ianuarie – Miercurea Ciuc**„Virtus táncház” – serate de dans popular tradițional, organizate în colaborare cu Asociația „Virtus”.**22-23 ianuarie – Miercurea Ciuc

„Zilele culturii maghiare”. Dintre manifestări amintim:

- expoziția cu lucrările realizate în tabăra de artă fotografică de la Dealu;
- lansarea albumului artistului fotograf Bálint Zsigmond „Lélekörzo falvaim”;
- „Ziua porților deschise” la Centrul Cultural Județean Harghita.

Iasi3 ianuarie – Hârlău**„Datini și obiceiuri de iarnă”. Participă alaiuri din zonele Hârlău și Botoșani.****Mureș**5-20 ianuarie – Târgu Mureș, Sala „Unirea”

Expoziție de artă plastică realizată cu lucrările autorilor ce au participat la tabăra de creație de la Sovata.

15 ianuarie – Târgu Mureș, Iernut, Luduș, Reghin, Sighișoara, Târnăveni

Manifestări dedicate lui M. Eminescu – șezători literare, concursuri, lansări de carte, expoziții.

24 ianuarie – Târgu Mureș, Iernut, Luduș, Reghin, Sighișoara, Târnăveni

Manifestări științifice și spectacole dedicate „Zilei Unirii”.

- Pregătirea lansării revistei „Tradiții mureșene”.

Neamț

15 ianuarie – Piatra Neamț

Spectacol omagial „Mihai Eminescu”, cu participarea poetului basarabean Grigore Vieru.

Sălaj

15 ianuarie - Horoatu Crasne

Seară literar-folclorică "Mihai Eminescu".

24 ianuarie - comuna Romansi, satul Ciumarna

Seara de folclor organizată dedicată "Zilei Unirii".

- Apare numărul 1/ianuarie 2009 al revistei de cultură "Caiete Silvane", editată de CJCPCT Sălaj.

Sibiu

7 ianuarie - Tălmăcel

„Udatul Ionilor“ — obicei reprezentativ pentru calendarul local.

24 ianuarie - Sibiu

Spectacol omagial dedicat Zilei de 24 Ianuarie cu participarea Ansamblului Folcloric Profesionist „Cindrelul-Junii Sibiului”.

- **În prima parte a lunii se cercetează obiceiurile și credințele de Anul Nou și Bobotează în localitatea Gura Râului.**

Teleorman

6 ianuarie - Cervenia

„Între rit și religios” - cercetare privind Boboteaza.

15 ianuarie - Alexandria

„Porni Luceafarul...” - simpozion dedicat poetului nepereche Mihai Eminescu, manifestare realizată în colaborare cu Biblioteca Județeană „Marin Preda”.

24 ianuarie

„Ziua Unirii” - spectacol muzical cu participarea Ansamblului „Burnasul” al CJCPCT Teleorman.

Timiș

24 ianuarie – Timișoara

Spectacol festiv închinat Unirii.

Vâlcea

6 ianuarie - Muereasca de Sus

“Alegerea de june”- sărbătoare tradițională a comunității. Cercetare etnofolclorică și spectacol folcloric susținut de Orchestra „Rapsodia vâlceană” și Grupul folcloric „Rapsozii Oltului” ale CJCPCT Vâlcea.

15 ianuarie – Râmnicu Vâlcea, Sala de consiliu a Inspectoratului Școlar Județean Vâlcea

Colocviu al directorilor așezămintelor de cultură de la nivelul județului Vâlcea cu tema: „Proiecte și programe culturale ale anului 2008 și agenda culturală a anului 2009”.

20 ianuarie - Râmnicu Vâlcea, Sala de consiliu a Inspectoratului Școlar Județean Vâlcea

Întâlnirea anuală a plasticienilor vâlceni pentru aprobarea agendei culturale a anului 2009.

21 ianuarie – Râmnicu Vâlcea, Sala de consiliu a Inspectoratului Școlar Județean Vâlcea

„Proiecte culturale ale anului 2008 și agenda anului 2009” în domeniul artei teatrale secțiunile: preșcolari, elevi și tineri din instituțiile de învățământ și culturale ale județului Vâlcea, colocviu.

24 ianuarie – Râmnicu Vâlcea

“24 Ianuarie (1859-2009) - 150 de ani de la Unirea Principatelor Române”- spectacol folcloric urmat de *Hora Unirii*.

29 ianuarie - Râmnicu Vâlcea, Galeria de arte “Constantin Iliescu”, Vernisajul expoziției de grup a plasticienilor: Viorica Ciorăță și Rodica Uzun.

Proiecte culturale

Comunitatea de sași din județul Sibiu - privită din perspectivă istorică și etnologică (III)

Acest ultim articol încheie prezentarea minorității existente și astăzi în zona Sibiului, care a marcat de la bun început viața și istoria orașului până în ziua de azi: **comunitatea sașilor**, prin expunerea câtorva idei referitoare la obiceiurile desfășurate în timpul anului.

Obiceiuri de peste an

Obiceiul lovirii cocoșului din Săcădate, este un ritual săsesc care are loc primăvara. Acest obicei era răspândit în toate locurile unde erau sași: Sibiu, Mediaș, Sebeș, Sighișoara, Agnita, Brașov, Rupea, Reghin, Bistrița etc. Prima mărturie a acestui obicei se păstrează de la Carl Göllner, într-o cronică din 1665. Acest obicei a fost interzis în 1765, dar el continuat să fie practicat, mai ales în sate. Obiceiul de sacrificare al cocoșului s-a transmis și la comunitatea de unguri, în unele locuri, aceștia continuând și astăzi practica lui.

Astăzi, obiceiul se mai practică în Sibiu, doar într-o comună, numită Săcădate. Aici, a doua zi de Paști, după-amiaza are loc ritualul „lovirii cocoșului”. Sătenii ies pe câmpul din apropiere, unde vin muzicanții și ceata flăcăilor, care aduce un cocoș roșu, cu pene mari și frumoase. Cocoșul este legat de picior de un stâlp, iar feciorii îl atâță cu un par. În același timp, fetele care participă la ritual, îmbrăcate în haine de sărbătoare, dansează pe margine. La un moment dat, cocoșul este lovit mortal de către flăcăul cel mai în vârstă. Apoi, el este luat pe umeri de

către ceilalți și dus în sat, la sala unde va avea loc dansul și distracția.

Semnificația originală a acestui rit fertilizator s-a pierdut de-a lungul timpului, dar în această comună, circulă diferite legende istorice și una religioasă. Acestea povestesc despre vremea atacurilor tătare, când oamenii speriați s-au refugiat din calea acestora în biserică, fiecare luându-și cu sine merinde. O bătrânică a adus un cocoș viu, care pe când se pregăteau tătarii să plece din sat, el a cântat, trădându-le astfel ascunzișul. De atunci, cocoșul este „lovit” în fiecare an, drept pedeapsă. Legenda religioasă se leagă de trădarea Sfântului Petru, atunci când Iisus nu a fost „recunoscut” de Petru, iar cocoșul a cântat de trei ori. Și cum Sfântul Petru nu poate fi pedepsit pentru fapta sa, cocoșul este „lovit” în fiecare an, de Paști.

Dar, din păcate, odată cu emigrarea sașilor transilvăneni din România, au dispărut și cele mai multe obiceiuri locale. Un astfel de exemplu este obiceiul Lolelor din Agnita. Acest obicei a fost practicat până în 1989, el dispărând azi din zonă, dar fiind reînviat în noua patrie a sașilor, în Germania, în localitatea Sachsenheim, sub forma carnavalului. În comunitățile săsești din Transilvania, carnavalul corespunde perioadei de Bobotează - *Epiphanis* și Lăseței Secului - *Fastnacht*.

Obiceiul *Lolelor* corespunde cu perioada carnavalului, având rădăcini în activitatea breslelor. Cu această ocazie, avea loc ritualul de „înmânare a lăzii de breaslă” - *Laden forttragen* noului staroste și calfelor. *Lolele*, *Urzeln*, erau personaje amuzante care aveau rolul să protejeze și să însoțească lăzile de vecinătate. Parada era condusă de „căpetenia breslei cizmarilor”, *Paradehauptmann*, însoțită de doi copilași, simbolizând îngerii păzitori, *Schutzengelchen*. Ei erau îmbrăcați identic cu căpetenia, doar că purtau în mâini un steguleț din mătase roșie, brodat cu fir de aur. În urma lor veneau breasla cizmarilor, a croitorilor,



?????

Fotografie din arhiva CJCPCT Sibiu

Schneiderzunft, breasla blănarilor, *Kurschnerzunft*, și a dogarilor, *Fatbinderzunft*. Alaiul era încheiat de lole, în număr cuprins între 10-30 de persoane. Ele purtau costum de pânză albă cu fâșii negre, mască pictată de care erau prinse codițe de iepure, jder sau nure, iar în spate aveau prinsă o coadă de câneapă împletită. La mijloc aveau două tălângi, purtau în mână un bici lung, cu care făceau mult zgomot.

Alaiul se oprea în fața Primăriei, unde toți își urau sănătate și prosperitate în noul an. Momentul culmina cu ridicarea măștilor tuturor participanților. *Lolele* aveau dreptul ca să meargă pe străzi din casă-n casă, unde, prin zgomote și pocnete de bici alungau spiritele rele. Seara, acestea se adunau în mai multe case, unde mâncau și petreceau până în zori.

Astfel, la venirea sașilor în Transilvania, aceștia au adus cu ei numeroase obiceiuri specifice diferitelor sărbători de peste an sau practicate în anumite perioade ale anului. Din nefericire, emigrarea în masă a sașilor transilvăneni din România și trecerea timpului a favorizat dispariția multor obiceiuri locale, care acum mai dăinuiesc doar în amintirea celor rămași.

Drd. Claudia LOTREAN,
Referent - CJCPCT Sibiu

Tradiții și obiceiuri pe malurile Prutului Inferior

Acesta a fost titlul unuia dintre cele mai importante proiecte derulate de către Centrul Cultural „Dunărea de Jos” în perioada decembrie 2007-septembrie 2008, proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE, implementat de Centrul Cultural „Dunărea de Jos” având ca parteneri Consiliul Județului Galați și Secția Raională de Cultură Cahul - Republica Moldova.

Dintre obiectivele generale propuse amintim: creșterea nivelului de implicare a instituțiilor de cultură în procesul de cooperare transfrontalieră prin ridicarea gradului de conștientizare al persoanelor ce activează în cadrul acestor instituții la nivelul județului Galați, al țării și al raionului Cahul din Republica Moldova; dezvoltarea capacității instituționale a Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați și a Secției Raionale Culturale Cahul de a implementa proiecte în comun în domeniul cultural în zona transfrontalieră a Prutului Inferior prin crearea unui parteneriat durabil menit să contribuie la dinamizarea vieții culturale și, în mod nemijlocit, la

întărirea relațiilor la nivel interuman; crearea și stabilirea unor relații de colaborare directe pe termen lung între instituții cu atribuții similare din județul Galați, România și raionul Cahul în sfera cercetării și promovării valorilor folclorice autentice. În acest context, proiectul a avut ca obiectiv crearea unui cadru organizatoric și logistic necesar unei mai bune gestionări a activităților comune desfășurate în mod curent de către cele două instituții de cultură, dar și a suportului necesar atragerii de noi resurse financiare la nivelul celor două organisme locale.

Obiectivul specific al proiectului a fost realizarea unui schimb de experiență la nivelul specialiștilor din județul Galați, România și raionul Cahul - Republica Moldova care activează în domeniul cercetării etnografice și în sfera promovării valorilor folclorice autentice prin organizarea unor manifestări culturale specifice.

Concret, proiectul a presupus cercetarea sub aspect etnofolcloric a trei localități de pe malul drept al Prutului Inferior (Suceveni, Măstăcani, Vlădești) și a trei localități de pe malul stâng al Prutului Inferior (Colibași, Văleni, Slobozia Mare).

Privind retrospectiv, prin prisma cercetării desfășurate, se poate remarca existența unor similitudini și a unor legături de fond care caracterizează sub aspect etnofolcloric cele două zone situate de o parte și de cealaltă a Prutului Inferior.

Desigur, transformările socioistorice pe care le-au parcurs de-a lungul timpului membrii comunităților vizate și-au pus amprenta în mod oarecum diferit asupra modului de viață și de manifestare sub aspect etnofolcloric, fapt care a contribuit la conturarea și evidențierea unor particularități zonale.

Practic, cercetarea (deplasarea) realizată în localitățile menționate din Republica Moldova a facilitat accesul la o multitudine de date și informații cu valoare etnografică, fapt care va permite realizarea unor analize pertinente dintr-o perspectivă diacronică și comparativă deopotrivă.

Recunoscută ca adevărată vatră etnofolclorică, localitatea Colibași se remarcă prin bogăția, frumusețea și diversitatea repertoriului folclorului muzical și coregrafic. Cântecul de joc și cântecul doinite perpetuate și îndelung șlefuite în cadrul întâlnirilor „la furcă” sunt astăzi păstrate și interpretate cu har de Vasilisa Comanici și Elena Dănilă. Obiceiuri sau ritualuri precum „lăitul fetelor” în sambăta lui Sân Toader, „opaițul” la Sân Andrei, ritualurile pentru aflarea ursului din noaptea Anului Nou, stabilirea cămărașilor pentru organizarea horelor și a leagănelui cu polițe reprezintă doar o parte din zestrea specifică locului.



Casă din Colibași, Raionul Cahul, Republica Moldova

La Văleni, alături de măiestria și virtuozitatea interpretării cântecelor și jocurilor populare tradiționale, se evidențiază complexitatea obiceiurilor legate de naștere, nuntă (cu desfășurarea ulterioară a „fuoarelor”) și înmormântare. Credințele și superstițiile care însoțesc aceste obiceiuri, alături de terminologia specifică, relevă structura arhaică a acestor valori ale culturii populare tradiționale.

La Slobozia Mare, obiceiurile tradiționale transmise din timpuri străvechi redau atmosfera specifică sărbătorilor de altădată. Dintre acestea se evidențiază prin frumusețe obiceiurile specifice sărbătorilor de iarnă, desfășurate la Sfântul Andrei sau Usturoi, la Crăciun - colindatul (cu un repertoriu valoros de colinde tradiționale, structurate pe o tematică diversă), bolindețul, împărțitul, la Anul Nou - plugul, capra, sorcova, ciurlalesa (la Bobotează). De asemenea, se remarcă prin specificitate obiceiurile legate de mărtisor, „lăzărelul” - la Florii, nerămânând mai prejos ritualurile desfășurate pentru invocarea ploii - „paparuda” și „caloianul”.

Localitatea Suceveni se remarcă prin varietatea și ineditul formelor pe care le îmbracă obiceiurile calendaristice de peste an și riturile de trecere, păstrate încă vii în memoria colectivă; de asemenea, se remarcă bogăția folclorului coregrafic (jocurile populare precum sfredelușul, hora studenților, joiana, coasa, hora în două părți) și, nu în ultimul rând,



Fani Neagu(cioaban) cântând la fluiyer, Măstăcani, județul Galați

folclorul muzical, cu un reprezentant de valoare, Hagi Teofil (cântă la fluiyer și țiteră).

Localitatea Vlădești s-a evidențiat prin păstrarea vie în memoria membrilor comunității a unor ritualuri și obiceiuri din cadrul „marii treceri” de o simbolică aparte și a cântecului funebru „Mereoarele”. De asemenea, unii dintre puținii lăutari de astăzi - Tudorel și Maricel Tecaru - mai cunosc folclorul muzical local și îl interpretează cu măiestrie.

Localitatea Măstăcani a impresionat cercetătorii prin sensibilitatea folclorului autentic păstrat și interpretat la fluiyer, caval și ocarină de către Fani Neagu (cioban) și Titi Dumitrache, un tânăr talentat, pentru care folclorul muzical reprezintă o taină și o provocare în egală măsură.

Proiectul „Tradiții și obiceiuri pe ambele maluri ale Prutului Inferior” s-a încheiat cu un simpozion și un spectacol folcloric la care au participat soliști de muzică populară, rapsozi populari, și ansambluri folclorice din localitățile cercetate, situate pe ambele maluri ale Prutului Inferior, reunind pe scenă, ca în zi de sărbătoare, doi frați care nu s-au văzut demult.

Anișoara STEGARU

Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați

Ecouri

„Lerui, Ier!”

Din 1980, sărbătorile care închid anul găsesc Argeșul prins de atmosfera Festivalului dedicat lor, „Florile dalbe”, al cărui nume sugerează și rostul său - dănuirea bogăției de obiceiuri, cele mai multe proprii și altor ținuturi de viață-simțire a conaționalilor.

Organizatorii marii sărbători folclorico-religioase au fost: Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș, Episcopia Argeșului și Muscelului, Inspectoratul Școlar al Județului Argeș și Asociația Folcloriștilor Argeșeni „Constantin Rădulescu-Codin”.

Sigur, manifestarea din 2008 (ediția cu numărul 28) s-a încheiat cu „finala” petrecută în data de 18 decembrie, însă prima „ieșire publică” (nu doar) s-a petrecut la Ștefănești, lângă Pitești, în frumoasa Casă de Cultură din localitate, sâmbătă, 6 decembrie.

A venit apoi rândul Căminului Cultural din satul Stănești, comuna Corbi, în miazănoaptea Râului Doamnei, peste numai o săptămână, adică sâmbătă, 13 decembrie, pentru ca numai la o zi, duminică, 14 decembrie, cinstea organizării unui amplu spectacol, ultimul zonal din anul 2008, chemând grupuri de urători-colindători din așezările de pe o altă apă cu vechi nume - Râul Târgului - să revină Căminului Cultural din Vulturești, de pe Argeșel. Iar „finala” a fost găzduită de

Casa de Cultură „George Topârceanu” din Curtea de Argeș, joi, 18 decembrie.

Cum rândurile de față nu se vor o cronică a desfășurării propriu-zisă a festivalului, vom insera în continuare impresii desprinse din această mare trecere în revistă a datinilor strămoșești.

Ne facem o datorie de onoare subliniind contribuția efectivă a conducătorilor obștești ai comunităților, prin primarii: prof. Mihail-Dorin Bărbuceanu (Ștefănești), respectiv Mihai Ungurenuș (Corbi), Gheorghe Rădulescu (Vulturești), ing. Nicolae Diaconu (Curtea de Argeș).

Pregătirile pentru „scena” din 2008 a *Festivalului „Florile dalbe” - datini de Crăciun și Anul Nou* au început în Argeș mai demult, ele avându-și punctele de plecare în elementele tradiției, cu atâtea reprezentări în tezaurul spiritual românesc. Forța a fost reprezentată de tineret, de copii, însă nu doar de ei, ci și de fetele și femeile care au „pus în mișcare”, printr-o prestație pe măsură, „carul obiceiurilor”, acesta dovedindu-și pe deplin trăinicia, durabilitatea și valoarea.

Am constatat o creștere valorică a grupurilor vocale, cu exprimări apropiate profesionalismului. De altfel, aprecieri meritate se cuvin grupurilor vocale de urători și colindători din: Arefu (instructor: prof. Cezar Bădescu); Ciofrângenii (Ana Sabie); Corbi (înv. Andrei Bucur și prof. Traian Ciuculescu, Carmen Ghiniță, prof. Maria Popescu); Corbșori, com. Corbi (înv. Maria Miu, instit. Alin Stoica); Costești (prof. Elena Jianu); Curtea de Argeș (prof. Mihai Velea, „Cununița” - Clubul Copiilor); Godeni („Coronița” - Camelia Aldea, Simona Stancu); Mățău-Mioarele („Colinda” - prof. Cezar Neacșu); Mioveni (prof. Ionuț Neacșu); Mușătești (înv. Elisabeta Onea); Pitești (Corul Liceului I.C. Brătianu - prof. Elena Cosmescu, Grupul Școlar *Mihai Viteazul* - prof. Daniela Hodojeu, Liceul Teologic *Elim* - prof. Mihai Iancu); Rucăr (Ionuț Mălușan, Oana Nicolescu, Virginia Pestrițiu, Maria Vlaicu); Stănești, com. Corbi (Costin Comănescu); Ștefănești (prof. Mădălina Barbu); Topoloveni (prof. Elena Florescu); Țițești (Elena Boteanu, Elena Ungheanu-Mateescu); Vlădești („Brăția” - prof. Ion Stroe); Vulturești (înv. Ion și Elena Mateescu, Maria Gheorghe).

Contativ și valoric, nu a convins pe deplin ieșirea „la rampă” a unor obiceiuri propriu-zise de Crăciun și Anul Nou: am văzut prea puține sorcove și plugușoare în raport cu anii trecuți.



Grup de colindători în festival, Pitești, decembrie 2008

Din arsenalul-recuzită s-au păstrat - facem afirmația prin prisma celor văzute la Curtea de Argeș - ramuri de brad, ghirlande, lumânări, măști (capră, brezaie, urși), clopote, bice, buhaie, tobe, ciomege, toaca, tălângi, pluguri, în sincretism total cu acompaniamentul muzical (acordeon, fluier, vioară, conform ritualului străbun și a unor scenarii nu de puține ori prea sofisticate sau absconse). Nu au lipsit icoanele, steaua, straiile specifice, textele fiind rostite cald, armonios, cu dragoste și prețuire pentru însemnătatea momentului.

Toate colectivele care au adus pe scenă datini străbune, au primit echivalentul mulțumirii pentru evoluția în spiritul tradiției în covrigi, mere, pere, dulciuri. Parcă mai mult decât altădată, s-a reliefat împletirea talentului cu preocupările pentru păstrarea și ducerea mai departe a datinilor de Crăciun și Anul Nou.

Costumul popular (la mare preț, opincile, cioarecii, vesta, betele) a colorat în chip specific (decorativ, cromatic) revăsarea de frumuseți venite în actualitatea localităților noastre pentru a proba trăinicia, durabilitatea, exemplaritatea și vrednicia vieții noastre.

N-ar putea fi încheiate aceste sumare considerații decât cu frânturi de versuri-urări și refrene de când lumea, proprii sărbătorilor

pe care noi, creștinii, le cinstim: O, ce veste minunată!; Bună dimineața la Moș Ajun!; După datini colindăm,/ La mulți ani noi vă urăm!; La mulți ani, cu sănătate,/ Să aveți belșug în toate!; Trei păstori se întâlniră; Hopuri, hopuri, hopurile,/ La mulți ani, cu floricele,/ Hopuri, hopuri, hopurate,/ La mulți ani, cu sănătate!; Sărbătoarea lui Hristos,/ Să vă fie de folos!; Să vă dea Hristos de toate,/ Bucurie, sănătate!; Cad fulgi din cer,/ Hai, lerui, ler!

Prof. Constantin CÂRSTOIU
CJCPCT Argeș

„Ion Cristoreanu” – o sărbătoare a glasurilor bărbătești



E-a șasea toamnă în care, la Cluj-Napoca, simbolic, se sărbătorește glasurile bărbătești ale cântecului popular.

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Consiliul Județean Cluj au organizat cea de-a șasea ediție a Festivalului național pentru voci bărbătești „Ion Cristoreanu”, ediție care, în acest an, a reunit o parte dintre laureații anilor trecuți, alături de nume consacrate.

Așadar, prilej de bucurie pentru iubitorii cântului popular a constituit prezența pe scenă a tinerilor interpreți clujeni, care, prin participarea la o serie de festivaluri-concurs organizate în țară, și-au conturat deja un drum foarte bine definit, întorcându-se acasă

laureați de fiecare dată. Mă refer aici îndeosebi la Raul Oltean și Marian Dască, feciorii noștri talentați, care, doar în acest an au adus acasă un număr impresionant de trofee și premii I, împreună cu girul specialiștilor care le-au confirmat valoarea. Alături de ei, pe scena Festivalului „Ion Cristoreanu”, au cântat și laureații clujeni ai edițiilor anterioare: Florin Bota, Ciprian Peteleu și Adrian Socaciu, împreună reușind să determine ropote prelungite de aplauze atât pentru interpretarea cântecelor individuale, cât și a câtorva șlagăre din repertoriul lui Ion Cristoreanu.

Ciprian Zopotă din județul Arad, Ciprian Istrate din Mureș, Nicolae Tuhuț și Cătălin Hașa din Alba, precum și Sebastian Emanuel Stan, reprezentant al județului Sibiu, sunt tinerii care prin premiile obținute la edițiile Festivalului „Ion Cristoreanu” s-au legat de Cluj-Napoca, de spectatorii clujeni și, implicit, de noi, organizatorii, confirmându-ne prin mărturisirile făcute că în sufletele lor vom ocupa mereu un loc aparte. Nici noi nu ne-am lăsat mai prejos, astfel invitația la festival i-a readus în atenția publicului spectator și telespectator (NCN), recunoscut ca iubitor necondiționat al realelor valori.

Simbolizând glasul bărbătesc, dar și cântecul de cătănie și pe cel haiducesc din zona Târnavelor și de la interferența acesteia cu țara Secașelor, Grupul folcloric *Obârșia* din Blaj ne-a oferit un moment deosebit, și pentru ei Clujul reprezentând un loc special, cel în care, la ultima ediție a Festivalului național al cântecului de cătănie, au fost câștigătorii trofeului acestui eveniment.

Printre interpreții ardeleni din generația mijlocie, care, datorită repertoriului autentic și a stilului original de interpretare, s-au remarcat într-un timp relativ scurt, se numără și Cornel Borza. Prezent la evenimentul nostru, bihoreanul a reușit din nou să captiveze, publicul însoțindu-i cu ropote de aplauze fiecare cântec, sau, pur și simplu, cântând împreună cu interpretul.

Și la această ediție artiștii s-au bucurat de profesionalismul cu care Orchestra de muzică populară „Cununa Transilvană” asigură acompaniamentul fiecărui eveniment. Obişnuit să ofere momente speciale, dirijorul Ovidiu Barteș ne-a surprins din nou, prezentând în cadrul momentelor instrumentale și o suită de melodii din Câmpia Transilvaniei, interpretate în stil original, doar de către instrumentele cu coarde. Cu certitudine, Ion Cristoreanu ar fi fost mândru văzând cum, împreună, am reușit din nou să creem un eveniment pe măsura



Adrian Socaciu, Marian Dască, Florin Bota, Ciprian Peteleu și Raul Oltean, la Festivalul „Ion Cristoreanu”, Sibiu 2008

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu



Grupul folcloric Obârșia

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

**Cornel Borza**Fotografii din Arhiva CJCPCT
Sibiu

valorii spectatorilor noștri și a numelui care, prin cântecele sale, va rămâne prezent mereu în sufletele noastre.

Folclorul coregrafic transilvan a fost reprezentat prin evoluția spectaculoasă a Ansamblului folcloric „Mărțișorul” al Casei de Cultură a Studenților, care, sub conducerea muzicală a prof. Dorel Rohian și coregrafia semnată de Ioan Cocian, au prezentat jocuri din două zone la fel de fermecătoare din punct de vedere etnofolcloric: Arieș și Someș.

Veniți parcă dintr-o legendă încărcată cu parfumul vechilor vetre folclorice maramureșene, Ștefan și Andrei Petreuş ne-au transferat în lumea amintirilor. Ne-am amintit cu toții şlagărele interpretate odinioară

**Ceterașii din „Cununa Transilvană”**

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

**Ansamblul folcloric „Mărțișorul”**

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

**Ștefan și Andrei Petreuş**

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu



Petrică Moise și Virtuozii Banatului

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

de Frații Petreuş și ne-am bucurat la gândul că nu sunt sortite pieirii, găsindu-și, iată, prin glasurile, cetera și zongora unui tată cu feciorul lui, purtători spre noi generații.

După cântările moroșenești, Banatul a fost cel ce-a încântat publicul dispus, chiar la acea oră, deja târzie, să stea....să asculte și....să se bucure. Nu se putea altfel pentru că Petrică Moise și Virtuozii Banatului, prin repertoriul pe care-l prezintă acum, captivează, fascinează. Încântați și conștienți de valoarea spectatorului clujean, Petrică și „ai lui” ne-au purtat cu cântecul prin subzone etnofolclorice bănățene, dar și prin alte zone etnografice românești, determinându-ne să simțim magia sărbătorii la care eram părtași în numele lui Ion Cristoreanu.

Privind în urmă, putem spune că am mai realizat un proiect, iar după confirmările spectatorilor...unul foarte reușit. Suntem mândri de asta și, mai ales, mulțumiți că Festivalul „Ion Cristoreanu” a împlinit...șase ani, suficient de mulți pentru a fi deja consacrat, iar asta doar grație echipei C.J.C.P.C.T. Cluj.

Maria Dan GOLBAN
Referent CJCPCT Cluj

La Cluj-Napoca, toamna se numără...festivalurile



Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

La vreme de toamnă, clujenii știu că li se pregătesc lucruri minunate care să le încarce sufletele cu bucuria pe care doar cultura ne-o poate oferi, iar dacă vorbim despre cultură tradițională înseamnă că darul este oferit, cu certitudine, de către Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Consiliul Județean Cluj.

Cuprinsă de elanul și euforia marilor evenimente culturale, echipa CJCPCT Cluj a organizat la mijlocul lunii noiembrie a.c. cea de-a 24-a

ediție a **Festivalului jocului fecioresc din Transilvania**, care, prin ansamblurile participante, a acoperit aproape tot arealul etnografic transilvan.

Spectatorii, veniți la Expo Transilvania pentru a fi parte a sărbătorii jocului fecioresc din acest an, s-au putut bucura de evoluția câtorva ansambluri folclorice din municipiul nostru, de formații tradiționale din județ, dar și de jucăuși veniți din sudul sau vestul Transilvaniei.

Startul a fost dat de către Ansamblul „Someșul Napoca” al școlii Populare de Arte „Tudor Jarda”, condus de prof. univ. dr. Zamfir Dejeu, omul de la care, cei interesați de domeniu, putem învăța mereu. La această ediție, „Someșul Napoca” a prezentat „Cântec de cătănie”, „Fecioresc des” din Corușu și Mera, prin care a reprezentat zona folclorică „Dealurile Clujului, Gilăului și Dejului”, sau „Valea Someșului”, dar și „Fecioresca fetelor” din Crihalma, județul Brașov. Despre acest joc, folcloristul Zamfir Dejeu afirmă: *“acolo unde feciorii sau bărbății erau plecați la lucru în alte zone sau la război, fetele și*

nevestele se întâlneau în șezători și dansau singure. (...) Înșiruirea unor pași simpli sau combinați în ritm sincopat, după o melodie în ritm asimetric, șochează de multe ori. "Purtata" fetelor, în ritm binar și tempo lent, este alternată cu "Bătuta" în ritm aksak și tempo rapid. În iureșul dansului unele fete lovesc picioarele cu mâinile imitând unele mișcări executate de feciori în ciclul de dansuri din zonă".

Jocuri de pe văile șieului și Bârgăului au fost prezentate cu talent și mândrie de Ansamblul "Bârgăul" din Prundu Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud, coregrafia: Florin Flămând, conducerea muzicală: Dumitru Ciupa, director: Ioana Suciu.

Ansamblul folcloric studentesc "Românașul" al Universității Tehnice din Cluj-Napoca a adus jocuri feciorești de pe Mureș și Târnava, dar și Crihalma fetelor, toate purtând semnătura instructorului-coregraf ing. Viorel Roman, a dirijorului Ionuț Ghirean, sub direcția artistică a prof. Victor Bercea.

Ansamblul folcloric "Dor transilvan" al R.A.T.U.C., despre care Tiberiu Groza, directorul artistic al acestuia, ne amintea că își mai desfășoară activitatea pe lângă o întreprindere (cum se întâmpla odinioară cu multe dintre ansamblurile folclorice), a prezentat, cu aceeași pasiune ca întotdeauna, jocurile: "Bătrânesc fecioresc" și "Fecioreasca fetelor" din Crihalma, în coregrafia prof. Florin Ciobanu, instructor: Radu Rus.

Zona folclorică de vest a Transilvaniei a fost reprezentată de Formația de jocuri tradiționale din Borod, județul Bihor. Cu desfășurare pe verticală, jocurile acestei zone au printre elementele caracteristice: pași tropotiți, băți în pinteni, sărituri, băți în palme în contratimp, flexiuni ale genunchilor.

Așadar, jucăușii din Borod, însoțiți de Sorin Sarca – primarul comunei - au adus de pe Valea Crișului Repede „șirul” și „Luncanul”.

Județul Alba a avut mesager al jocului zonal la cea de-a 24-a ediție a Jocului Fecioresc din Transilvania Ansamblul de cântece și dansuri „Uioara” din Ocna Mureș cu „Joc de bătă” de la Ciunga și „Roata feciorilor” de pe Mureș, instructori Vasile și Domnica Timoftei.

Satele din centrul Câmpiei transilvane s-au regăsit în „Românește de-a lungu”, „Românește”, „Învărtită” și „Bărbuncuri”, jocuri specifice acestei zone pe care Formația de jocuri tradiționale „Zorile” din Mociu – instructor: Traian Sălăgean, primaș: Țuli Carol - o reprezintă de fiecare dată cu profesionalism.



**Ansamblul "Someșul Napoca" al școlii Populare de Arte
"Tudor Jarda"**

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu



Ansamblul "Bârgăul" din Prundu Bârgăului

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu



Ansamblul folcloric studentesc „Românașul” al Universității Tehnice

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

Faptul că în structura formației se regăsesc atât români, cât și maghiari și rromi, demonstrează că și în satele comunei Mociu multiculturalitatea este corect percepută.

Ansamblul folcloric „Crăișorul” al Sindicatului „Civitas” din cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca, sub coregrafia instructorului Adi Alexandru și conducerea muzicală asigurată de către Ovidiu Mate, a creat un interesant „dialog-concurs” printr-o suită de jocuri muieresti și o alta de jocuri feciorești din Transilvania.

Specificul folclorului coregrafic din sudul Transilvaniei a fost evidențiat prin profesionalismul Ansamblului folcloric „Cerbul Carpatin” al S.C. „ARO PALACE,” din Brașov. Conducător de maestrul coregraf Gheorghe Tănase, ansamblul a jucat „Călușarul” de la Sâmbăta de Sus, „Rara” de la Voina, „Rara” de la Făgăraș, „Brăul” de la Drăguș, „Fecioreasca” de la Viștea și „Poșovoica”.

Alături de noi, la ediția 2008 a acestui eveniment, a fost și Formația de dansuri țigănești a școlii „Traian Dârjan” din Someșeni, care, instruită de Ghiță Horvath și coordonată de Florin Kalai și Lăcrămioara Pop, a prezentat specificul jocului acestei etnii cu farmecul caracteristic și binecunoscut.



Ansamblul folcloric „Dor transilvan” al R.A.T.U.C

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu



Formația de jocuri tradiționale „Zorile” din Mociu

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu



Ansamblul folcloric „Crăişorul” al Sindicatului „Civitas”

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

Am urmărit cu drag şi jocuri din Băgara, interpretate cu pasiune de Ansamblul de dansuri populare „**Bogâncs**”, al Liceului Teoretic „Brassai Sámuel”, care, printre ansamblurile maghiare de dansuri populare, are cea mai îndelungată activitate (din 1985).

Instruită de Florin Mărginean, sub acompaniamentul tarafului condus de Valer Riza, Formaţia de jocuri tradiţionale din Triteni a participat cu un joc fecioresc pe care, poate, cândva, l-a jucat şi fiul locului: Ion Cristoreanu.

Festivalul s-a încheiat cu evoluţia Ansamblului folcloric „Doina Clujului” al Casei Municipale de Cultură – instructor: Ovidiu Moldovan – care, în colaborare cu Grupul folcloric „Buciumul” – dirijor: Simona Tătaru, director: Marcel Huţşoru – a jucat „Rar de la Chintău”, „Căluşerul Transilvan” şi Joc de pe Târnave.

Originalitatea jocurilor şi a melodiilor, împletită cu frumuseţea costumelor tradiţionale şi pasiunea fermecătoare a dansatorilor au dat evenimentului acel caracter sincretic, specific culturii tradiţionale româneşti.

Ediţia următoare a festivalului va marca un sfert de veac de când, în Cluj-Napoca, la vreme de toamnă, se sărbătoreşte jocul fecioresc din plaiul transilvan.

Maria Dan Golban



Ansamblului folcloric „Cerbul Carpatin” al S.C. „ARO PALACE”, Braşov

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu



Tiberiu Groza – director CJCPCT şi Maria Golban – responsabil proiect – încheind ediţia a 24-a a festivalului

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

loc de cinste, iar publicului i s-a oferit un spectacol de înaltă ținută artistică.

Vestea Nașterii Pruncului Iisus Hristos a fost adusă luni, 15 decembrie, de colindători îndrăgiți precum: Veta Biriș, Cristian Pomohaci, Mariana și Adriana Anghel, Cornelia și Lupu Rednic, Ramona și Petrică Vița, Gabriela Nistor, Alina Pinca, Florica Zaha, Maria Butilă Bonzar.

Colindătorii veniți de pe la sate, din Altâna, Alma, Ilimbav, Vătava de Jos, Reșiș, dar și din Județul Brașov - colindători din Cohalmu (Rupea) - au introdus spectatorii în atmosfera sărbătorilor de iarnă trăite la țară, după datina străbună. Aceștia au venit în straie alese și au respectat întocmai datina, căci mai întâi au cerut gazdei permisiunea de a colinda, apoi au urmat colindul și răsplata constând în nuci, mere, colaci și cârnați și la urmă jocul.

La concertul extraordinar au participat și ansamblurile folclorice *Semenicul* (Reșița), *Ardealul*, *Cibinul* (Sibiu), *Baladele Deltei* (Tulcea), *Junii Sibiului*. Acestora li s-au alăturat cete de colindători (Alina Băcă, Viorica Telcean, Nelu Albu, Robert Târnăveanu, Daniel Rosalim, Camelia Stoită, Marcel Părau, Alina Pinca, Andra și Nelu Hordobeț, Gabriela și Ovidiu Nistor, Teodora Ciocănea), care au cântat, în acompaniamentul publicului, frumoase colinde: *Trei păstori*, *Ziurel de ziuă*, *Florile dalbe*, *Viflaimul* etc.

Sala de spectacol s-a transformat într-un univers magic, dominat de vechi datini și obiceiuri de Crăciun: ceata junilor, craii, ursul, capra, căiuții.

Aceste zile de sărbătoare au fost posibile cu sprijinul Consiliului Județean Sibiu, prin Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul-Junii” Sibiu, al Primăriei Sibiu, al Casei de Cultură a Municipiului Sibiu și al Cercului Militar Sibiu.

Evenimentul a beneficiat, și de această dată, de prezența echipei TVR, dintre membrii căreia le amintim pe doamnele Elise Stan (realizator) și Iuliana Tudor (prezentator).

Sibienii au demonstrat că iubesc folclorul și prețuiesc oamenii de cultură. Ioan Macrea are, de-acum, un festival de anvergură ce-i poartă numele și reafirmă faptul că rămâne o legendă vie printre noi.

Gabriela MILA,
Referent - CJCPCT Sibiu

**MINISTERUL CULTURII, CULTELOR
ȘI PATRIMONIULUI NAȚIONAL**
**CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA
ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE**

013701 București • Piața Presei Libere nr. 1 • corp B 1

• etaj V / VI • telefon/fax 317 89 70

www.centrul-cultura-traditionala.ro

www.traditionalnet.ro

e-mail: contact@centrul-cultura-traditionala.ro

Director: Ciprian OGRĂZEANU

Redactor coordonator: **Oana Gabriela PETRICĂ** - director adjunct

Colectiv redacțional:

Mihaela CIORCILĂ (secretar de redacție) • **Dănuț DUMITRAȘCU**

Elena GAVRILUȚIU • **Mirela PARASCHIV**

Producție și difuzare: **Mariana COMAN**

Coperta I - **Afișul Salonului Internațional de Artă Naivă** -
ediția a X-a, decembrie 2009
Autor: **Dănuț DUMITRAȘCU**

Coperta IV - **Maria MIHUȚ** (Brusturi, com. Hălmagiu, jud. Arad) -
Premiul I la SIAN, ediția a IX-a - 2007

Fotografie de Dănuț Dumitrașcu

ISSN 1224 - 6921

Tehnoredactare: **Anca Cristina VERGULESCU**



Maria COLHON (Sebeș, jud. Alba) - Sfântul Nicolae

Fotografie de Dănuț Dumitrașcu

Mulțumim tuturor colaboratorilor pentru sprijinul acordat
și așteptăm în continuare informațiile și articolele dumneavoastră
pentru *Buletinul Informativ*.
